

Kritik av bankunionen. Hjälporganisationer varnar för EU-politik som skapar fattigdom

1. Bankunionen - Lissabonfördraget - finansministrarna

Den 12 september 2012 lade EU-kommissionen fram ett förslag till banktillsyn, Rådets förordning 2012/042 (CNS) ”om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för tillsyn av kreditinstitut”. I medlemsinformation 2012-12-06 : Nej till bankunionen ! , som finns på vår hemsida www.nejtillieu.se/botkyrka , har bankunionen utförligt behandlats och kritiserats för överstatligheten, förmynderiet och det gemensamma ansvarstagandet i EU för bankerna och insättningarna i dem som drabbar skattebetalarna i alla deltagande EU-länder för andras skulder.

Det första steget bankövervakningen har stöd i EU:s fördrag och den befogenheten har givits till EU:s institution Europeiska centralbanken (ECB). I Sieps, ”Lissabonfördraget Konsoliderad version av EU:s fördrag 11 december 2007” finns särskilda bestämmelser om ECB i artikel 13 Fördraget om Europeiska unionen (förkortat EU), s 13 och artiklarna 282-284 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (förkortat EUF) , s 159-160. Enligt artikel 282.4 EUF framgår ECB:s uppgifter och vad som gäller:

”4 Europeiska centralbanken ska besluta om de åtgärder som krävs för att den ska kunna utföra sina uppgifter i enlighet med artiklarna 127-133 och 138 och på de villkor som fastställs i stadgan för ECBS /Europeiska centralbankssystemet/ och ECB. I enlighet med nämnda artiklar ska de medlemsstater som inte har euron som valuta, liksom deras centralbanker, behålla sina befogenheter på det monetära området.” , a. a. , s 159. Enligt berörda artiklar finns möjlighet för rådet /av ministrar/ att tilldela ECB särskilda uppgifter i samband med tillsyn av finansinstitut. Men ECB har inte tilldelats någon befogenhet att bestämma över krisande banker eller om utverkande av gemensamma insättningsgarantier. Det andra spåret, som EU-kommissionen för fram , är att kommissionen ska tilldela sig själv denna befogenhet, vilket inte är förenligt med EU:s fördrag, vilket vi återkommer till.

Uppgifter för ECB med banktillsyn framgår av artikel 127.6 EUF, a. a. , s 96 :

” 6 Rådet får, genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska centralbanken, tilldela Europeiska centralbanken särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.”

ECB:s banktillsyn ska inledas vid årsskiftet. Svenska Dagbladet skrev den 13 september i år : ”EU-parlamentet har röstat ja till att ge Europeiska centralbanken (ECB) befogenhet att övervaka upp till 6000 banker i eurozonen. Beslutet är en av pusselbitarna i skapandet av en bankunion, skriver TT – Reuters. ECB får sin nya roll från och med årsskiftet.”

Efter finansministrarnas möte på midsommaraftonen i år rapporterade SvD Näringsliv, digitalt 28/6 -13 om en ”uppgörelse” som är mycket illavarslande, för EU skulle regelvidrigt själv skaffa sig makt över ett nytt område för ekonomisk politik genom direktiv nämligen ett annat steg av bankunionen om bl a vilka som ska betala vid krisantering av banker. Erfarenheterna är entydiga

när det gäller krishanteringen, medan Sverige lyckades väl under bankkrisen i början av 90-talet har EU bara ställt till det för bara berörda länder under finanskrisen efter kraschen för Lehman Brothers den 15 september 2008.

” - **Vi har nått en skaplig kompromiss.** Vi har drivit linjen att staterna måste ha möjlighet att under vissa förutsättningar ingripa för att skjuta till kapital och ta över banker i kris. Ett direktiv där staterna inte har denna möjlighet skulle kunna skapa framtida finanskriser, säger Niclas Alsén, biträdande enhetschef på finansdepartementets enhet för bank- och försäkring.

I grova drag handlar den nya uppgörelsen om att man på EU-nivå ska ha gemensamma verktyg för att hantera banker i kris. ...

Innan lagen klubbas ska förslaget nu förhandlas i den så kallade trialogen, trepartssamtalen, mellan EU-parlamentet, EU-kommissionen och rådet. En färdig lag kan vara färdig tidigast i slutet av året.”

Som tidigare visats har ECB inga befogenheter för hantering av banker i kris. Senare kommer att visas att EU-kommissionen inte heller har några sådana och att EU:s institutioner *endast* ska handla inom ramen för av medlemsländerna tilldelade befogenheter i fördragen.

Bankunionens nästa steg behandlades på möte med euroländernas finansministrar den 12 september i år och Dagens Nyheter skrev den 14 september under rubriken ”Snabbspår på vägen mot EU-bankunion”: ” - Det här är den största EU-integrationen sedan euron infördes, sade ECB:s Jörg Asmussen efter ett möte med euroländernas finansministrar på torsdagen. Han manade ministrarna att ta de nödvändiga besluten före årets slut.

Hans tidigare chef, Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble, menar att förslaget att EU-kommissionen ska kunna besluta att avveckla krisande banker står i strid med EU-fördraget.

Men Asmussen hänvisade till att lagexperterna i såväl ECB som kommissionen och ministerrådet är ense om att det inte finns några juridiska hinder för maktöverföringen.”

När EU-finansministrarna därefter möttes informellt på helgen var motståndet omfattande mot EU-kommissionens förslag. ”Tysklands Wolfgang Schäuble, Sveriges Anders Borg, Storbritanniens George Osborne, Spaniens Luis de Guindos, Tjeckiens Jan Fischer – listan var lång av ministrar som dömde ut EU-kommissionens förslag om att kommissionen ska få den yttersta beslutanderätten över om en bank i kris ska läggas ner eller räddas när nästa steg i bankunionsbygget diskuterades under helgens möte.

- Det här förslaget ger alldeles för stark ställning för kommissionen, och det ger inte tillräckligt skydd för oss som står utanför euron, sade Borg.

Och Schäuble klämde till med att förslaget står i strid med EU:s grundlag. ...

... Och efter att ha avfärdat EU-kommissionens förslag tillade Borg :

- Vi tycker det är viktigt att man får på plats en stark bankunion med en stark fiskal uppbackning. Bankerna i Europa är för svaga.
- Vi beböver stärka banksystemet och vi stöder att euroländerna inrättar ett ’bankstop’, ett skydds nät, som också kan stödja de svaga länderna, sade Borg.

Räkna med extra finansministermöte den 18 december och en uppgörelse morgonen därpå, några

timmar före ledarnas toppmöte.” DN 15/9 -13 Signalerna från mötet var något motstridiga.

Av TT:s rapportering som återges i Svenska Dagbladet den 15 september framgår dock finansministerns inställning till den delen som rör svenskt deltagande i ECB:s bankunion. ”Och han upprepar att det inte blir någon svensk medverkan i ECB:s planerade bankunion samtidigt som han varnar för att Bryssel får för mycket makt om den bankakut som EU-kommissionen föreslagit sjösätts. ...

Den hetaste frågan på mötet i Vilnius var EU-förslaget om en ny avgiftsfinansierad bankakut, där kommissionen skulle fatta de avgörande besluten om avveckling eller stöd till krisbanker i medlemsländerna.

- Det ger en alldeles för stark ställning för kommissionen. Det ger inte tillräckligt skydd för oss som står utanför, säger Borg.”

Men har verkligen EU-kommissionen befogenheter att bestämma över medlemsländernas banker i kris? Den frågan behandlas i nästa avsnitt.

2. EU-kommissionens befogenheter – banker i kris

I Lissabonfördraget finns särskilda bestämmelser om EU-kommissionen i artikel 13 och 17 EU, a.a., 13 resp. 16f. samt artiklarna 244-250 EUF, a.a., s 148-150. Där finns inga särskilda befogenheter för kommissionen över medlemsländernas banker i kris. Däremot ska kommissionen säkerställa att fördragen följs enligt artikel 17.1 EU. ”Den ska säkerställa tillämpningen av fördragen och av de åtgärder som institutionerna antar i enlighet med fördragen. Den ska övervaka tillämpningen av unionsrätten under kontroll av Europeiska unionens domstol.”, a.a., s 16

Men har unionen över huvudtaget några sådana befogenheter beträffande bankerna? I fördraget om Europeiska funktionssätt finns i första delens avdelning I Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden, a.a., s 45-47. Varken på de områden som unionen har exklusiv befogenhet över eller delad befogenhet med medlemsländerna finns befogenhet för unionen att bestämma över medlemsländernas banker i kris. Omfattningen av unionens befogenheter och tillämpningen vid utövandet är fastställda i bestämmelser i fördragen enligt artikel 2.6 EUF: ”6 Omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område.”, a.a., s 46. EU-kommissionen har ingen rätt över medlemsländernas banker i kris.

Av Lissabonfördraget framgår att om inte unionen har tilldelats befogenheterna i fördragen tillhör de medlemsländerna enligt artikel 4.1 EU: ”1 I enlighet med artikel 5 ska varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen tillhöra medlemsstaterna.”, a.a., s 8.

Principen för unionens handlande framgår också av Lissabonfördraget.

3. Unionen ska endast handla inom ramen för de befogenheter som tilldelats den av medlemsländerna i fördragen

Artikel 5.2 EU begränsar unionens handlande: ”2 Enligt principen om tilldelade befogenheter ska unionen *endast* handla inom ramen för de befogenheter som har tilldelats den i fördragen för att nå de mål som fastställs där. Varje befogenhet som inte tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna.”, a.a., s 8f. Ordet **endast** tillfördes under den regeringskonferens 2007 som

föregick Lissabonfördraget och innebär en precisering. Unionen ska inte klampa in på medlemsländernas befogenhetsområden. Motsvarande gäller för EU:s institutioner enligt artikel 13.2 EU, a.a., s 13. ”2 Varje institution ska handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats genom fördragen, i enlighet med de förfaranden, villkor och mål som anges där. Institutionerna ska samarbeta lojalt med varandra.” Institutionerna, t ex Europeiska rådet (EU:s stats- och regeringschefer i sammanträde), rådet av ministrar, EU-kommissionen och Europeiska centralbanken, ska alltså inte avvika från fördragen och tillskapa sig nya befogenheter, utsträcka överstatligheten. Den tidigare ”nöd hjälpsfonden” EFSF och ECB:s stödköp av riskfyllda statsobligationer från eurokrisländer är exempel på hur EU konstitutionellt har sparat ur och förlorat sin legetimitet.

Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble har rätt att EU-kommissionens förslag står i strid med EU:s fördrag och kräver fördragsförändringar.

4. Den tyska opinionen mot bankunionen. Alternativ till den förda EU-politiken

SvD Näringsliv publicerade den 16 september i år resultat från en tysk opinionsundersökning gjord av YouGov bl a : ”**55 procent** motsätter sig en bankunion och en gemensam insättningsgaranti för bankkunder. 29 procent är för.

64 procent vill inte ha gemensamma statspapper, så kallade eurobonds, och 70 procent är emot direkta transfereringar till utsatta euroländer.”

Det finns alltså en stark opinion bland den tyska allmänheten mot bankunionen.

Dagens Nyheter publicerade den 16 september en intervju med den tyska ekonomiprofessorn, Hans-Werner Sinn, chef för välkända Ifoinstitutet i München och en av Tysklands främsta ekonomiska debattörer, varvid det framgår att han förespråkar en alternativ linje och ”är mycket kritisk till hur tyska regeringen och förbundskansler Angela Merkel har hanterat eurokrisen :

- Politikerna är rädda för finansmarknaderna och törs inte annat än att sätta in nya stödåtgärder. Men i en marknadsekonomi ska ägare och långivare inte bara göra vinster utan också kunna ta förluster när banker går omkull, framhåller han.

Men i stället har skattebetalarna fått gå in när euroländerna har satt ihop sina räddningspaket. Och fortsättning följer, så snart tyska valet är avklarat.

Krisländernas banker behöver 650 miljarder euro enbart för att fylla hålen i sina balansräkningar, förklarar Hans-Werner Sinn :

- De banker i Europa som är illa ute borde få nytt riskkapital genom att deras långivare tvingas till nedskrivningar, i utbyte mot aktier. Förlusterna är alltför stora för att skattebetalarna ska ställa upp, även om de verkliga kostnaderna inte syns förrän när lånen löper ut. Det dröjer tills Angela Merkel och dagens politiker redan är borta ur bilden.

Grekland, och förmodligen även Portugal, borde lämna euron och devalvera sina valutor för att bli konkurrenskraftiga och skapa nya jobb, framhåller Hans-Werner Sinn. Valet ligger hos dem själva, men de ska inte kunna räkna med ständiga stödsatser för att bli kvar i valutaunionen.

- Det är ett demokratiskt problem att ECB (Europeiska centralbanken), som inte står under politisk kontroll, trycker pengar för att stötta krisländerna. Till sist blir det skattebetalarna som tvingas rädda ECB när det visar sig att dess lån till bankerna inte kan betalas tillbaka.”

Bankunionen kräver fördragsförändringar och innebär mer makt till EU, mer förmynderi och en större nota för skattebetalarna. Svenska politiker har inte mandat att ansluta Sverige till bankunionen. För inför den svenska folkomröstningen den 13 november 1994 om EU-medlemskapet gjordes klart att finanspolitiken inte ingick. Skulle så ha varit fallet, hade med stor sannolikhet Nej-sidan i stället segrat. Säg nej till bankunionen och dess tre steg. Steg 2 och 3 är regelvidriga. Sverige ska i stället hävda sin fulla nationella självbestämmanderätt. Sverige har redan i praktiken visat sig vara bättre på att hantera banker i kris. Under hela eurokrisen har EU däremot hela tiden satt bankernas intressen framför skattebetalarnas.

Dessutom finns redan sedan några år nya EU-myndigheter för tillsyn av banker. ”EU har skärpt tillsynen av finansmarknaderna genom att inrätta ett europeiskt system för finansiell tillsyn, bestående av tre europeiska tillsynsmyndigheter – Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten – och ett organ för makrotillsyn, Europeiska systemrisknämnden. De tre europeiska tillsynsmyndigheterna samarbetar med medlemsstaternas nationella tillsynsmyndigheter för att säkerställa harmoniserade regler och ett strikt och enhetligt genomförande av de nya kraven. Europeiska systemrisknämnden övervakar hot mot stabiliteten i hela det finansiella systemet vilket gör att eventuella brister kan åtgärdas i tid.” ”Meddelande från kommissionen En plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union Inledningen till en debatt om Europa” från den 29 november 2012, s 7. ECB ska enligt artikel 3 i den föreslagna rådsförordningen om ECB:s nya uppgifter med tillsyn av kreditinstitut ”ha ett nära samarbete” med de nya EU-myndigheterna. Den byråkratiska apparaten växer hela tiden. Det finns egentligen inte anledning att utöka den med ytterligare ett organ för banktillsyn.

5. Hjälporganisationer varnar för EU-politik som skapar fattigdom

Både den brittiska hjälporganisationen Oxfam och Röda Korset larmar om den tilltagande fattigdomen i EU som en följd av krishanteringen i eurozonen och åtstramningspolitiken.

”Om inte EU:s regeringar upphör med sin åtstramningspolitik kan ytterligare upp till 25 miljoner européer hamna i fattigdom varnar den brittiska hjälporganisationen Oxfam. ...

- Agressiva nedskärningar i sociala rättigheter, vård och utbildning, sämre rättigheter för anställda och orättvis beskattning fångar miljoner européer i en cirkel av fattigdom som kan vara i generationer. Det är moraliskt och ekonomiskt nonsens, säger chefen för Oxfams EU-kontor Natalia Alonso till TT-AFP.” SvD 13/9 -13

”Det räcker inte att rädda banker och dela ut mat när 120 miljoner européer riskerar fattigdom, varnar Röda Korset i en larmrapport. Det krävs nya jobb och så måste allas rätt till hälsa och omsorg säkras, enligt rapportens författare.

I rapporten levereras hård kritik mot krishanteringen i eurozonen och åtstramningspolitiken. Fem år efter krishösten 2008 konstaterar Röda Korset att miljoner människor har gått från välstånd till fattigdom i Europa i den värsta ekonomiska krisen på 60 år.

Allt fler kan inte betala för sjukvård och mediciner och saknar helt buffert för oförutsedda utgifter och för första gången i modern tid tvingas barn i Europa leva under svårare förhållanden än sina föräldrar, enligt hjälporganisationen.

‘Medan andra kontinenter framgångsrikt minskat fattigdomen, ökar den i Europa’, skriver organisationen.

De humanitära konsekvenserna befaras bli långvariga , med ökad främlingsfientlighet, extrema åsikter som breder ut sig samtidigt som social utslagning och oro blir allt större.

‘Vi måste slå vakt om välfärden genom sociala skyddsåtgärder för att minska fattigdom och socialt utanförskap’, skriver Ingela Holmertz, nationell chef i Svenska Röda Korset i ett pressmeddelande. ... TT” SvD 11/10 -13

Det är dags att folken i varje EU-land får säga sitt i folkomröstningar om EU-medlemskapet.

Kaj Lidén
ordf, Folkrörelsen Nej till EU – Botkyrka
www.nejtilleu.se/botkyrka